

ZLATO NAD ČECHAMI?

V minulém roce proběhla v Česku zatím neúspěšná snaha několika nových malých českých firem se zahraničními vlastníky, získat od ministerstva životního prostředí povolení k průzkumu ložisek zlata v České republice. Tyto akce byly překvapivě osobně podporovány i jedním nejmenovaným velvyslancem. Je užitečné vědět, o co vlastně ve skutečnosti šlo.

Jedinou použitelnou metodou k těžbě jemně rozptýleného zlata je metoda kyanidového vyluhování, která má vždy za následek kontaminaci půdy a vody kyanidem a v Česku navíc i arzénem. Byla to akce překvapivá, zejména proto, že hustota obyvatel na území ČR je s výjimkou částí Indonésie (ale ne Bornea) nejvyšší ze zemí s ložisky zlata. Přitom všichni víme, že čistá půda, voda a vzduch je nejdůležitější podmínkou budoucího dlouhodobého rozvoje každé země včetně ropných emirátů. Životní prostředí stejně jako mír na zemi jsou hodnoty nedělitelné.

Česká ložiska zlata jsou známa od středověku, a všechna ložiska kusového zlata už byla v minulosti vytěžena. Nyní už zbývají jen ta, kde je zlato mikroskopicky rozptýleno v horninách, jako je například žula. Jediný dosud známý způsob těžby zlata z takových ložisek spočívá v tom, celý kopec o objemu stovek tisíců m³ vytěžit, rozemlít na prach a ten vyluhovat pomocí kyanidu. Co by to udělalo s českou krajinou, si lze představit jen stěží, ale je možno to shlédnout na záběrech z Latinské Ameriky na internetu.

Pro ohrožené obyvatele dotčených českých obcí bylo velmi překvapivé, že ministři nedali na doporučení a varování odborníků, že by žádosti tohoto typu neměly být vůbec přijímány, protože se jedná o obrovské nebezpečí v ohrožení zdraví a majetku občanů ČR, chráněných Ústavou ČR, a v pozadí též o nebezpečí korupce, neb jsou ve hře velké peníze. Na rozdíl od tohoto varování pracovalo rok a půl na věci jedno celé oddělení ministerstva ŽP a návrhová komise ministra, tehdy pana Protivínského (KDU-ČSL), známého nechutí k jakémukoliv rozhodnutí. I lidé z ministerstva průmyslu a obchodu se věcí bezvýsledně zabývali. Další ministr ŽP pan Brabec (ANO) k věci bohužel nezaujal žádné osobní stanovisko a nechal věcem volný průběh. To mu i dalším nelze vyčítat: některým stranickým ministrům zabere plnění stranických úkolů tři čtvrtiny jejich času, a na jejich ministerské povinnosti jim už potřebný čas nezbývá.

Co se skrývá za snahou těžařů, většinou kanadských, získat v ČR oprávnění k průzkumu ložisek zlata? Nebudu spekulovat, ale seznámím vás se zážitkem, který potkal jednoho mého kanadského přítele, našťastí uvážlivého.

Obchod s akciemi těžařských společností probíhá na burze v kanadském Vancouveru a Torontu a je velmi specifický. Pravidla tohoto obchodu vznikla za zlatých horeček na Aljašce a v Kalifornii v předminulém století. Dodnes platí, že největší rozsah obchodu se zlatem probíhá s tím zlatem, které je ještě v zemi. Podstatou je vlastnictví „claimu“ čili čtyř kolíků, představujících nárok na právo těžby zlata na určitém místě, založený tehdy na vykopání jámy a v ní nalezenými kousky zlata.

Takový claimem je v dnešní době dokument o právu geologického průzkumu v dané lokalitě. Průzkum něco stojí, a vlastník podzemního zlata, dříve vlastník pozemku, nyní v mnoha zemích včetně ČR stát, může udělit právo k průzkumu tomu, kdo náklady průzkumu sám ponese, ale výsledky poskytne i státu. Méně se ví, že tím těžař automaticky zadarmo získá výsledky dřívějších průzkumů, které stát nechal provést a uložil je ve státním geologickém archivu, kterému se říká geofond. Ten jako majetek státu měl být po Listopadu 1989 náležitě legislativně ochráněn, což se bohužel vinou chybného postupu hospodářské transformace (nejprve privatizace, až potom legislativa) nestalo. Tak se důležité části geofondu, obsahující know-how státu jako majitele nerostného bohatství, kde a jak zlato těžit, dostalo do nepovolaných rukou. Tak se též stalo, že firmy, nyní žádající o povolení průzkumu zlatých ložisek, už ve skutečnosti výsledky dřívějších průzkumů mají, a toto vlastnictví potřebují pouze zlegalizovat.

Tak např. jedna krycí česká společnost s r.o. (vlastněná zahraniční těžařskou firmou), žádající o povolení průzkumu jistého ložiska zlata ve středočeském kraji u Vltavy, má na získání povolení k průzkumu odhadem 20 milionů korun, přičemž její mateřská firma ve Vancouveru výsledky předchozích průzkumů daného ložiska nepochybně již získala zadarmo nebo za nepatrný obolus. Byla by nečekaně hloupá, kdyby si je v době prakticky volného přístupu do českého Geofondu v devadesátých letech neopatřila. (Poznámka: to opoždění legislativy za privatizací mělo pro několik významných podnikavců mnohamiliardovou hodnotu. Chyba tehdejší vlády z pouhé neznalosti? Jen doufám, že ano.)

Po získání práva na průzkum stačí některé vancouverské firmě udělat na místě pár vrtů, okopírovat výsledky dřívějších československých průzkumů, a – teď to nejdůležitější – vydat novou edici cenných papírů na těžbu zlata v nové lokalitě. Cena původního českého průzkumu v roce 1990 byla 65 milionů Kč, což je v dnešních cenách cca 200 milionů plus navýšení o možné zhodnocení na burze. Američtí a kanadští důchodci pak dostanou nabídku: získejte akcie na těžbu zlata v nově objevené lokalitě! Na trhu je 25.000 akcií po 100 \$, nekup to! Cena akcie pak na chvíli poskočí na desetinásobek, pár lidí na tom hodně vydělá, pak akcie opět klesnou a hodně lidí na tom hodně prodělá.

K pochopení této transakce je třeba vědět následující. Hodnota těžařské firmy nijak nesouvisí s objemem těžby zlata, které vytěží, ale je přímo úměrná součtu teoretické zásoby zlata v ložiscích, na které má dotyčná firma právo k průzkumu, čili ten historický „claim“. Je to paradox? Ano, samozřejmě. Ale tak to ve skutečném světě chodí. Je to v USA a Kanadě trestné? Zneužití samozřejmě je, ale až po mnoha letech, kdy se prokáže, že se jednalo o zneužití informací v obchodním styku. Ne vždy se to podaří dokázat, zvláště ne tehdy, když obviněná firma předloží soudu papír o povolení k průzkumu s razítkem příslušného ministerstva, v našem případě MŽP.

Ted' je třeba dokázat, že popsáný průběh celé akce není pohádkou, ale skutečností.

Jeden můj přítel, kanadský občan, mi popsal svůj zážitek.

„Když jsem hodlal odejít do penze, uvažoval jsem o tom, jak nejlépe investovat část svých úspor na důchod. Jedna slečna z respektované firmy Merrill Lynch, kde jsem měl nějaké penzijní spoření, mi doporučila, abych rychle koupil akcie firmy Bre-X Minerals, že to je růstový stock. To příslušné ložisko zlata mělo být kdesi na Borneu. Hlavní geolog se jmenoval John Felderhof a další (ověřující) geolog z Filipín se jmenoval Guzmán.“ A pokračuje:

„Tehdy hodně lidí přišlo o hodně peněz, když na doporučení brokerů začali správci penzijních fondů kupovat akcie Bre-X Minerals do svých fondů. Ovšemže pár zasvěcených na tom velice vydělalo. Původně ta firma byla „penny stock“, ale rázem cena akcie na burze v Torontu vylétla na 269 CAD, než spadla na nulu. Stalo se to někdy v letech 1993 až 1997. Celá ta historka je popsána na internetu (Wikipedie a 78 900 dalších odkazů). Já jsem nic nekoupil a díky tomu máme celkem dostačující penzi. Kdybych byl poslechl té rady, tak jsme na tom dnes byli podstatně hůř.“

Celá ztráta akcionářů dosáhla částky 6 miliard \$. Jediná věc, která chrání české důchodce, je to, že nemají dost peněz na nákup akcií.

Z TÉTO VĚCI PLYNE POUČENÍ

Česká kauza Mokrska, Kašperských hor a dalších známých ložisek zlata je zatím u ledu. Do kdy? To lze snadno odhadnout. První velká akce těžařů zlata proběhla kolem roku 2000, druhá začala v roce 2010. Až se na ni pozapomene, začne akce další. Vidina zisku je (u některých lidí) všemocná. Jak říká Murphyho zákon: „Lze oblnout hodně lidí na hodně dlouhou dobu, ale nelze oblnout všechny lidi napařád.“ Z toho vyplývá, že si z akce Bre-X Minerals (z Calgary, ložisko zlata Busang na Borneu, Indonésie) a jí podobných měli vzít poučení čeští politici a legislativci, ale, jak je vidno, žádné poučení si nevzali. Že už dávno nezrušili pravidlo, že ministerstvo životního prostředí musí projednat každou žádost o povolení průzkumu, byť škodlivou nebo nejapnou: jak by asi bílý kůň

s kapitálem 200.000 Kč nahradil desetimilionové škody způsobené samotným průzkumem?. Že politici odpovídají za zhoubné následky a škody, je jim v podstatě jedno. Politici na úrovni ministrů, třeba životního prostředí nebo obchodu a průmyslu, žádnou škodu nahradit nemohou, protože nic nevlastní díky tomu, že někteří čeští ministři umějí své prostředky „odklonit“ z dosahu poškozených. Poslanci jsou navíc chráněni imunitou. Všiml si už někdo, že bývalí neúspěšní ministři často usilují o post poslance? Proč asi?

Tady už vůbec nejde o zlato. Tady jde o fungující stát.